

YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRİ'NDEN YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ'YE

Nadir ELİBOL*

Ekonomik uygulamalar ile sürekli değişim gösteren gümrük rejim ve işlemlerinin tarihsel süreçlerini izlemediğimiz takdirde; uygulamalar, görevler kolay anlaşılabilir, gerekliliği veya yararlılığı kolay kavranamaz.

Bir dönem “kapalı ekonomi” “ülkenin kuruluş savaşı” veya “devletçi, korumacı, müdahaleci” uygulamalar siyasi irade ile öne çıkabilmiş iken; bir başka dönemde “Global serbest ticaret” “liberal ekonomi” ve “bölgesel işbirliği” veya “ortak Pazar”ın özgün uygulamaları öne çıkarılmış, sonra birden bire ikiz kule saldırılarıyla öncelik kazanan “güvenlik” ve “kontrol”ün sınırlamaları gümrük uygulamalarında temel taşların da ani değişiklikler yaratmıştır.

Ancak tarihsel gelişim ve değişim sürecinde, gümrük rejimleri içinde küresel dünya ticaretinin etkin, en değişmez ve en kullanılabilir unsurunun “antrepo rejimi” olduğu ortaya çıkmıştır. İthalat, ihracat, ekonomik tedbirler, kaçakçılık anlayışı, cezai kriterler hep değişirken, siyasi kararların tamamına en uygun rejimin, eşyanın temin ve tedarikini düzenleyen antrepo rejimi olduğu sonucuna varılmıştır.

1947 yılında Gümrük idareleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) düzenlenmesiyle, 1951 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nun (AKCT) oluşturmuş, ardından 1957 yılında Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) hayata geçirilince, dünya ticaretine

hükmedenler, 1947 yılından başlayarak Rotterdam, Hamburg, Singapur, Hong Kong'ta Lojistik merkezlerde, "antrepo organize bölgeleri"ni oluşturmaya başlamışlardır.

Bu nedenle; ülkemiz 31 Temmuz 1959'da AET'ye giriş başvurusu yapmış, müzakerelerin ardında 12 Eylül 1963'de Ankara Anlaşmasını imzalayarak, 01.12.1964'de ortak üyelik ilişkisini başlatmıştır. "Hazırlık dönemi" (01.12.1964-31.12.1972) 8 yıl, "geçiş dönemi" (01.01.1973-31.12.1995) 22 yıl sürmüş ve 01.01.1996'da Türkiye, Gümrük Birliği üyesi olmuştur.

Hazırlık döneminin bitişiyle 1973 tarihli 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nda antrepo rejimine geniş yer verilmiş, ancak uygulamada dış ticaretteki ağırlığını kontrol edebilmek üzere, Devlet tekelinde antrepoculuk sistemi şeklinde bu rejim ekonomik sistemimize dahil edilmiştir.

Ülkemiz; halen devam eden müzakerelerle 01.01.1996 yılından bu yana bu kez, AB topluluğuna tam üyelik görüşmelerini sürdürmektedir. Buna rağmen, AB ve Dünya Gümrük Örgütü'nün aldığı tüm kararları veya yeni uygulamaları müzakere sürecinde hemen gümrük mevzuatına yerleştirilmektedir.

Öncelikle 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nunda Gümrük İdareleri, THY, TCDD ve TD'nin tekelinde antrepo işletmeciliği 1973'de ağırlıkla ekonomik hayata sokulmuş, bu antrepolarda gümrük idarelerinde kadrolu ambar memurlarının sorumluluğunda, devletin işletmeciliğinde ve kontrolünde eşyanın transidi, ithalatı, ihracatı ve depolanması sağlanmıştır. Bu antrepolarda (ki o dönemde ambar deniliyordu) ambar memurları mesai ile buralarda tam gün bulunmakta, çalışma mahalleri de, gümrük idareleri değil, bu ambarların bulunduğu yerlerde idi. Devletin kadrosundan aldıkları maaşları dışında yalnızca varsa fazla mesai ücretleri söz konusu olabiliyordu.

Genel antrepolarda (Gümrük, TCDD, THY, TD'de) ambar memuru bulunurken, fiktif antrepo denilen

(ve günümüzde özel antrepo olarak nitelendirilen) yalnızca sanayicinin kendi ihtiyacı için getirdiği hammadde veya yedek parçaların bulunduğu antrepolara, (antrepo kapıları açılır ve kapanırken) gümrük memuru görevlendirilmekte idi. Antreponun gözetimi için (memurun nezareti) talebi yazılı başvuru ile yapılırdı, idari amirinin görevlendirmesiyle antrepo açılır, antrepo defterine eşya giriş veya çıkış kaydı işlenir ve imzalanırdı, daha sonrada mühürlenerek özel antrepo kapatılırdı.

Gümrük Birliği'ne üyeliğimizin kabul edilmesi için müzakereler sırasında Gümrük Kanunu'nda 1994 yılında yapılan değişikliklerle, antrepoculukta kamunun tekeli uygulaması sonlandırılmış, bu sistemin yaygınlaşması için şehir içlerinde, gümrüğe uzak veya yakın yerlerde, apartman altlarında dahi genel antrepolar açılmasına özel sektöre izin verilmiştir.

Devlet antrepolarındaki 150-200 ambar memurluğu kadroları iptal edilerek, hızla yerlerine gümrük memurunu kadroları ihdas edilmiştir.

İlk dönemler sayıları 100'leri geçmeyen antrepolar, eski ambar memurlarınca kontrol edilmeye devam edilmiştir. Çünkü bu yeni düzenleme ile antrepoların sorumlusu artık ambar memuru değil, antrepo sahibi veya işletmecisi olmuştur. Antrepo giriş-çıkış kayıtları eskiden ambar memurunca tutulurken, artık antrepo işletmecisi tarafından tutulmaya ve antrepo memurunca da kontrol edilmeye başlanmıştır.

1999 yılında 4458 sayılı Gümrük Kanunu'yla (elektronik ortama geçiş sayesinde) zamanla antrepo sayısı artmış, 2008 yılına doğru antrepo sayısı 1000'leri aşmıştır.

Gümrük memurları; dönem içinde antrepoların dağınıklığı ve artan iş hacmiyle, devletin kontrol ve gözetim görevini ihmal etmeye başlayınca veya yetişemeyince, (Kimi kez antrepoya menfaat temin ederek gitmeyerek, kimi kez de iş yoğunluğu veya mesafenin uzaklığı bahane edilerek antrepo işlemleri gözetim dışı tutulunca, denetim elemanlarının

yapılan incelemelerde tespit edilen pek çok gerekçelerle (antrepoların sorumlusu antrepo işletmesinde olmasından dolayı) usulsüzlük veya yolsuzluk tespit edilmeye başlanmıştır.

Ayrıca iyi niyetli ve düzgün çalışan antrepo işletmecileri de, hazır bulunan veya bulunmayan antrepo memurlarının refaket, yolluk veya mesai talepleriyle kayıt dışı maliyet yükselmesine neden olduğu ileri sürerek, değişken veya yüksek ücretlerin kaldırılmasını gümrük idaresinden talep edince; sistemin kayıt altına alınması ve kamusal kontrolün sürekli yapılabilmesi için, 60 seri nolu tebliğ (19.01.2008-26761 R.G.) ve 1 seri nolu (29.05.2008-26890 R.G.) tebliğlerle 4458 sayılı Gümrük Kanunu 10 ncu maddesine dayanarak yapılan bir düzenleme ile, Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında daha önce görev yapmış güvenilirliği ve tarafsızlığı bilinen kişilerin antrepo işlemlerinin gözetim ve denetiminde görevlendirilmesine karar verilmiştir. Ancak daha sonra tecrübeli gümrük müşavirleri de görevlendirmeye dahil edilerek, onlara da Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri ünvanı verilerek antrepoların gözetim (kamusal yetkinin devri şeklinde) denetim kamuda kalmak YGM'lere verilmiştir.

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği görevleri öncelikle antreponun açılması, değiştirilmesi, genişletilmesi, antrepoya eşyanın giriş ve çıkış işlemleri ve eşyanın dönemsel stok sayımı olarak düzenlenmişken, daha sonra DİR, geçici ithalat, nihai kullanım rejimlerinde İdarenin kabulünü kolaylaştırıcı tespitler ve ardından İdarenin kontrolünü gerektiren diğer işlemlerini takip görevleri de zamanla YGM görev alanına ilave edilmiştir.

YGM sistemi ile antrepoculuk sistemi amaçlandığı gibi, düzene ve kontrole girmiş, antrepoların sayısı (yaklaşık 520 adet özel antrepo, 604 adet genel antrepo, 300 kadar kaçak eşya ambarı, akaryakıt antrepoları, özel amaçlı Tüpraş, Pektim antrepoları, geçici depolama yeri, Gümrük ve Tasış depoları ile) 2015 başında yaklaşık 1400'lere ulaşmıştır.

2008-2015 yılları arasında YGM sayısı da buna paralel artmış, 450'lere varan YGM sayısı (ticari şirket ve serbest meslek mensubu olarak) iş bırakan veya ölen veya denetim elemanlarınca yapılan incelemelerle ruhsatı iptal edilenlerle 2015 başında 375'e inmiştir.

Daha önce gümrük memurunun denetim (Kanun'da denetim ve gözetim) görevini yapamadığı iddiasının benzeri gerekçe ile bu kez YGM'lerinde yetersizliği ileri sürülerek, YGM'ye verilen görevlendirmeden (ve yasal ve kayıtlı ekonomideki YGM'ye ödenen ücretin antrepo işletmecisince ödemesi ilkesinde) vazgeçilerek, antrepoda yaptıkları kamusal yetkinin devri şeklinde gözetim görevlerine 02.12.2014 günü çıkarılan Seri No:5 tebliğ ile son verilmiştir.

YGM ve Gümrük Müşavir Derneklerinin İdari yargıya yaptıkları itirazlar sonucu Danıştay'ca 18.12.2014 tarihinde Seri 5 nolu ve 02.12.2014 günlü tebliğ için yürütmeyi durdurma kararı alınmıştır. Mevcut 2 sayılı Tebliğ'in (05.05.2011-27925 R.G.) uygulamasına geri dönülmesi gerekirken, Gümrük İdaresi hukuki bir hata yaparak, İdarenin tasarrufunun eski hale dönmesi yerine yeni bir düzenleme yaparak, 2014/30-31.12.2014 genelge ile hem YGM, hem de görevlendirilecek antrepo memurunun birlikte antrepoda çalışmasına karar vermiştir.

Bu kez 2014/30-12.12.2014 günlü Genelge için Danıştay'a ayrı bir dava daha açılmış, halen bu dava devam etmektedir.

Buraya kadar yapılan, son 40 yılda antrepo rejimi uygulamalarında kaybolan Devletin hafızasının canlandırılmasıdır.

Daha önce devletin sorumluluğunda olan antrepolarda bu sorumluluğun antrepo sahip veya işletmecisinin devredilmesi ile antrepolardaki bu işlemlere yalnızca müzaheret (gözlemci olarak) eden ve gerektiğince kontrol eden Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın kamusal denetimi devam ederken, "kamusal gözetim yetkisinin devredildiği güvenilir kişi" sıfatıyla

la YGM'nin yaptığı gözetim görevinin doğuşu anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu tebliğler hazırlanırken Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 4458 sayılı Gümrük Kanunu 93-106 maddesi ve Gümrük Yönetmeliği 514-537 maddesince Avrupa Birliği müktesebatı gereği antrepo işletmecisinin sorumluluğundaki antrepolarda hala kamusal sorumluluğunun Bakanlıkta olduğu düşüncesini taşıması neden olmuştur. Oysa antrepolardan Devlet değil antrepo sahibi veya işletmecisi sorumludur. Devlet işletmeyi yalnızca denetlemekle yükümlüdür. Bu nedenle Devlet'in işletmeciden başka sorumlu arama mantığından kurtulması gerekirken; Bakanlık hala sorumlu memur yaratma hatası ve çelişkisi içinde kalmaktadır.

Bu hatalı anlayıştan dolayı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, antrepo işletmeciliğinde YGM'leri sorumlu tutmuş, onların antrepoda yalnızca gözetim ve tespit yaptığını unutarak, onları denetim veya yoklama görevlisi olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla memur eliyle gözetim ve tespit işlemlerini yaptırma gayretine düşmüştür. Memurun yalnızca denetim ve yoklama ile yükümlü olduğunu unutmamıştır. Eski alışkanlığı ile kendi içinde sorumlu aramıştır. Oysa 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre tek sorumlu vardır, o da antrepo işletmecisidir.

YGM sisteminden beklenen ve hedeflenen noktanın yalnızca antrepodaki işlemlerin gözetim sonucu tespit olduğu düşünülürken;

06.10.2008 tarihinden 02.12.2014 tarihine kadar antrepolarda, Seri No:5 tebliğ ile sistemde değişikliğe neden olacak bir kaç antrepoda kaçakçılık işlemleri gerekçe gösterilebilmiştir. YGM'lerin yeterli tespit veya gözetimi yapmadığı düşüncesine varılmıştır. Ancak 2008 öncesindeki 6 seneye bakıldığında, antrepolarda oluşan yüzlerce kaçakçılık olayının bu birkaç kaçakçılık olayı ile kıyaslanabilmesinin mümkün olamayacağı görülecektir.

Ayrıca Teftiş Kurulu'nca yapılan denetimlerde, YGM

ile gümrük müşavir veya YGM ile antrepo işletmecisi ilişkilerinin tespitiyle (tarafsızlık ve güvenilirliği ortadan kaldıran bu ilişkiler) veya Vergi Usul Kanunu'na göre usulsüz faturalandırma veya asgari ücretin altında ücretlendirme dışında hiçbir usulsüzlüğe veya kaçakçılığa rastlanılmamıştır.

Keza Tebliğ tarihi 02.12.2014 tarihi ile 31.12.2014 tarihi arasında yapılan kamera ile kayda alınan tüm stok sayımlarında, tam tespit (tarama) suretiyle yapılan yüzlerce devir teslim işleminde hiçbir antrepoda eksik ve fazlalık çıkmamıştır.

2010-2014 yıllar itibariyle değişen 400 civarında YGM tarafından düzenlenen tespit raporu sayısı;

2010 yılında 139.400

2011 yılında 149.900

2012 yılında 174.800

2013 yılında 179.800

2014 yılında 185.800 adettir. (Bakanlık Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'nda gerçek sayılar mevcuttur.)

Beş yılda toplam 830.000 günlük tespit raporu düzenlenmiştir. Her raporda ortalama 5 veya 6 tespit işlemi olduğuna göre, antrepolarda yaklaşık 5.000.000 tespit işlemi yapılmıştır.

5.000.000'e yakın tespit tutanakları gününde Bakanlığa bildirildiğine ve Gümrük İdaresindeki gümrük kontrol memurlarınca bu işlemler onaylandığına göre; sistemin içinde milyonda bir veya iki oranında (0,000001) kaçakçılık olayının zuhur ettiği iddiası ile sistemin kamu yararına olmadığını ileri sürülerek kaldırılmaya çalışılması doğru ve hukuki gözükmemektedir.

Ayrıca, YGM sistemi, 5.000.000 tespit işleminin tamamını da olumlu yazmadığına göre, Bakanlık, binlerle ifade edilebilecek YGM'nin "olumsuz" sonuçlu tespit işlemleriyle de, binlerce olayın önüne geçmiş,

alınan tedbirlerle yolsuzluk ve kaçakçılık önlenmiştir.

Bunun yanı sıra; YGM sistemi, Gümrük İdaresinin dilediği zaman ve dilediği memurla antrepolarda denetim yapmasına engel değildir. Her yıl mutlaka iki kez stok sayımı ve belirsiz zamanlarda (2-3 ayda bir) antreponun bağlı bulunduğu Müdürlüklerce, denetiminin yapılması da sistemle birlikte süre gelmiştir.

YGM sistemi dışında tutulan gümrük memurunun gözetiminde olan “geçici depolama yeri” ve “akaryakıt antrepoları”nda her yıl antrepo sayısından fazla kaçakçılık olayının olması da, bu YGM gözetimi uygulamasının akaryakıt, geçici depolama yerleri için de geçerli ve doğru olacağını göstermeye yeterlidir.

YGM sistemine geçişe neden olan, antrepolarda etkin ve verimli kontrolün memur vasıtasıyla yapılamaması gerekçesi, 2015 yılı Ocak ve Mart aylarında da YGM yanında görevlendirilen memurla yine ortadan kaldırılamamıştır, halen memur gözetim (veya denetimi) yeterli ve doğru yapılamamaktadır. Çünkü görevlendirilen memur, gümrük idaresinde çalışmakta, talep halinde antrepo mahalline zamanında yetişememekte, hatta gitmemektedir. Bir memura verilen iki veya üç antrepo gözetim görevi nedeniyle maalesef birinde bulunurken, diğerlerinde bulunamamaktadır. Ayrıca bir genel antrepoda görevlendirilen memur, antrepoda devamlı bulunacağından, asla çalıştığı müdürlüğe gidememekte veya gittiği takdirde antrepodaki işlemlere nezaret edememektedir, veya Müdürlüğe gittiğini beyan ederek, eski uygulamalardaki gibi antrepoya hiç uğramamaktadır. Oysa YGM ve görevli personeli her saat antrepoda bulunmaktadır, bulunmalıdır. (Günümüzde uygulamada YGM veya görevli personeli, görevlendirilmiş memura sayım tutanaklarını mesai sonunda imzaya götürmektedir.)

YGM denetimindeki 604 genel ve 520 özel antreponun dağılımı da (en fazla 2 genel ve 4 özel antrepo olması kaydıyla en fazla 6 antrepo şeklinde olduğundan) 375 YGM'nin ortalaması da 3 adet antrepo

olup, denetime müsaittir. Oysa Halkalı Gümrük Müdürlüğü'ne bağlı 56 özel/genel antrepo sayısı mevcut tüm memur sayısından fazladır.

Ayrıca, Gümrük Müdürlükleri kendisine bağlı genel/özel antrepolara kaliteli ve nitelikli personelini veya nitelsiz ve çalışmayan personelini görevlendirme kararında, alacağı sonuçlar veya doğacak olaylardan ötürü ikilem içinde kalmaktadır. Bunun yanı sıra bu işlemler için yeterli personele de sahip değillerdir.

Bunun doğal sonucu görevlendirilen memurun da mobil antrepo memurlarınca veya denetim elemanlarınca denetlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

YGM sistemi içinde antrepo beyannamesi, özet beyan, transit veya serbest dolaşıma giriş beyannameleri yine gümrük idaresinin inisiyaf ve kontrolündedir. Tüm bu belgeleri gümrük idaresi oluşturmaktadır, dilediği gibi her işlemde denetimi sürmektedir. Tüm gümrük işlemleri gümrük idaresince düzenlenmekte ve uygulanmaktadır. YGM gümrük idaresinin oluşturduğu ithalat, ihracat, transit veya antrepo işlemleri sonrasında yalnızca eşyanın giriş ve çıkışında gözetim yapmaktadır. Eşyanın sayısı, cinsi, miktarı, niteliği tamamen muayene memuru inisiyatifinde bulunmaktadır.

YGM sisteminde gümrük idaresinin antrepodaki gözetim ve denetim yetkisinin devri sonrasında, kamunun bu hizmeti, antrepoculuk hizmetinden para kazanan işletmeci tarafından YGM'ye ödemeye başlamış ve kamuya bir yük yaratmamıştır. Bu mantıkla görevlendirilecek antrepo memur için de Gümrük Müdürlüğüne herhangi ödeme yapılmayacağı antrepocuya bildirilmiştir. Buna rağmen gidiş-dönüş, ulaşım ve yemek ihtiyacının antrepo işletmecisi tarafından karşılanacağı yeni bir genelge ile tebliğ edilmiş, antrepocunun masrafı bu ilave masraf oranında arttırılmıştır.

YGM sistemine dahil olan gümrük müşavirlerinin çok doğaldır ki; önceki işlerinden dolayı, hem ant-

reposu, hem nakliyecisi, hem de gümrük işlemlerinin dolaylı takibini yapan gümrük müşaviri ile ilişkisi mevcuttur ve mevcut olacaktır. Buna dayalı illiyet tespiti yapılması halinde YGM'nin tarafsızlık kriterlerinin olmadığı iddiasıyla ruhsatının iptali işlemleri sistemin tek kanayan yarasıdır. YGM sisteminin 2011 yılından itibaren denetim elemanlarınca denetlenmesi sonucunda bu ilişkiden kaynaklanan veya asgari ücret altında ücretlendirme işlemlerinden dolayı YGM ruhsatlarının iptali sistemin en önemli zafıdır.

YGM sisteminde antrepocuların veya gümrük müşavirlerin hakimiyetiyle bünyesinde birkaç YGM barındırarak tespit işlemlerini yaptırılmaları veya düzenlettirmeli sonucu, tekelleşmeleri ise sistemin en büyük handikapıdır.

Sistemin güvenilirlik, tarafsızlık ve bağımsızlığını etkileyen ilişkilerin eski gümrük müşavirliğinden YGM'ne geçişlerin neden olduğu düşünülürse, 375 YGM'nin 70 kadarı denetim kökenli eski üst düzey bürokrat, 130 civarında Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatından Genel Müdür, yardımcısı ve daire başkanı ile başmüdür, müdür, müdür yardımcısı olduğu ve yaklaşık 180 kadarının da Bakanlıkta çalışmamış, serbest meslek mensubu gümrük müşaviri kökenli olduğu şeklindeki dağılımın iş ilişkilerini oluşturduğu, denetimlerle her yıl yaklaşık 20-30 YGM'nin ruhsatının iptaline bunun neden olduğu da bir vakıdır.

Denetim elemanlarınca yapılan denetleme sonucunda düzenlenen inceleme veya soruşturma raporlarında sistemin islahı yönünde yapılan önerilerin, İdarece zamanında değerlendirilmemesi, yeni düzenlemelerin yapılmaması sistemin bu duruma gelmesine neden olmuştur denilebilir

Bu nedenle; Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Tebliğinin aşağıdaki hususlar dikkate alınarak yeniden düzenlenmesinde fayda vardır :

1) a- 4458 sayılı Gümrük Kanunu 228 nci maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bendi ile geçici (5)

nci maddenin (3) fıkrasındaki gümrük müşavirleri (A) sınıfı yetki belgesini ancak gerçek kişi olarak alabilmeli,

b- 4458 sayılı Gümrük Kanunu 228 nci madde birinci fıkrası ile geçici (5)nci maddenin (1) ve (2) fıkrasındaki gümrük müşavirleri (B) sınıfı yetki belgesini tüzel kişi olarak alabilmelidir.

2) a- Antrepo tespit işlemleri tüzel kişiliğe yaptırılmamalı, sorumluluğun ve suçun hukukiliği ve şahsiliği dikkate alınarak serbest meslek mensubu olarak gerçek kişilerce (avukat, doktor vs. gibi) A sınıfı ruhsat ile yapılmalı, bunlar serbest tespit sözleşmeleri yapabilmelidir. Bünyelerinde 227'ye uygun stajyer çalıştırabilmelidir.

b- Bakanlıkça belirlenen (antrepo işlemleri hariç) diğer tespit işlemleri tüzel kişiliklerce B sınıfı ruhsat ile yapılabilir, bu işlemler için firmalar Bölge Müdürlüğü'ne taleple başvurmalı, tarafsız, güvenilir, bağımsız, (illiyeti olmayan) tespit işlemleri için Bölge Müdürlüğü taraflarca otomasyon sistemi üzerinden tespit sözleşmesinin yapılmasını sağlamalı, onaylamalıdır. En büyük sorun olan ilişki ve illiyet, Bölge Müdürlüğü havuzundan yapılacak dağıtımla ortadan kaldırılmalıdır. (B) sınıfı ruhsat sahibi YGM'ler bu gümrük işlemlerinin tespitinde stajyer değil, gümrük müşavir yardımcısı istihdam etmek zorunda olmalıdır.

c-(B) sınıfı ruhsatın yapabileceği tespit işlemleri artırılmalı, firmanın başvurusuna bağlı ve idarenin doğrudan inisiyatifinde olan durum tespitleri, dosya teşekkül ve kontrolünü gerektiren pek çok işlem (B) sınıfı tespitlere eklenmelidir. Sistemi Bölge Müdürlüğü belirlemelidir. (Bu tür tespitler, günümüzde firmanın dolaylı temsilcisi gümrük müşaviri tarafından bizzat ilişkili olduğu YGM'ye verilmekte olduğundan tarafsızlık, bağımsızlık ve güvenilirlik gerektiren bu tespitler şaibe altında kalmaktadır.)

3) Denetim, merkez ve taşra gümrük personelinin sayısı (A) sınıfı ruhsatlı YGM'ler 200 civarında ol-

duğundan en fazla 4 genel antrepo olmak üzere 6 antreponun tespit sözleşmesi yapılabilirdir. (Bugünün sayısal şartlarıyla 200 (A) sınıfı YGM-1200 Antrepo)

4) a- Antrepolarda, antrepo memuru görevlendirilmesi kaldırılmalı, memur antrepoda bulunmamalıdır.

b-Gümrük Kanunu ve Yönetmeliği değiştirilecek olursa genel antrepoların sorumluluğu da işletmeci ile birlikte müteselsilen ambar memurlarına verilmelidir.

c- Ancak (a) ve (b) uygulamaları mümkün değildir. AB ve Türkiye tam üyelik müzakereleriyle yaptığı yasal düzenleme -2006/10895 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı- ile sorumlu ambar memurluğu'na veya bugünkü gibi sorumlu antrepo memuruna geri dönülemez.

d-Gözetim ve tespitle görevlendirilen gümrük memuru antrepoda sürekli bulunmadan, dilediği zaman ve şartta, YGM'nin tespit işlemini (ani ve belirsiz zamanlarda) denetlemeli, bu durumu tutanak haline getirip, antreponun bağlı olduğu Müdürlüğe bildirmelidir. Bunun için mobil gözetim ekipleri kurulmalıdır.

5) a- Tespit sözleşmesinde tarafların konulan hükümlere aykırı davranmaları halinde, günümüzdeki gibi yalnızca YGM cezalandırılmamalı, antrepo işletmecisi de İdarece cezalandırılmalıdır.

b- YGM'lere verilecek disiplin cezaları soyut değil, somut hale getirilmelidir.

6) a- (B) sınıfı ruhsatların yapacağı tespit işlemler YGM'nin kayıtlı olduğu gümrük müşavir dernek ve odalarının faaliyet alanındaki Bölge Müdürlükleri ile sınırlı olmalıdır.

b- (A) sınıfı ruhsatların yapacağı tespit işlemleri, kayıtlı olduğu gümrük müşavir derneği veya odalarının faaliyet alanındaki bölge müdürlükleri sınırlı ol-

malı veya aynı firmanın birkaç bölgedeki antrepoları için ise, bölge müdürlüğü sınırlaması olmamasızın tespit sözleşmesi yapılmasına izin verilmelidir.

7) Gümrük Kanunu'nda düzenleme yaparak yeni düzenlenecek YGM tebliğ ile önceki işlemler saklı kalmak kaydıyla; 01.01.2016 tarihinden itibaren (A) veya (B) sınıfı YGM ruhsatı alabilmek için sınav yapılması, bu sınavın yılda bir kez yapılması, iki sınavdan sonra başarısız olduğu takdirde iki yıl aradan sonra tekrar dosya oluşturularak, yeniden sınav hakkı kazanması düzenlenmelidir.

Bu tespit ve öneriler; YGM sisteminin kısa dönemde, anlık halledilecek ivedi sorunlarının giderilmesi amacıyla belirlenmiştir.

Ancak uzun dönem içinde, YGM sisteminin gelişmesinde hedef noktası YGM sistemi paralelinde antrepo rejiminin geliştirilmesidir. Antrepo rejiminde antrepo işletmecisine daha büyük imkanlar ve kolaylıklar sağlanmalı, ancak bürokratik işlemleri arttırmadan, denetim otomatik, kolay ve sık olmalıdır.

Bu nedenle; Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği'nde (21.05.2014/29006 R.G.) izinli gönderici, izinli alıcı, ithalatta yerinde gümrükleme, onaylanmış ihracatçılar için, emniyet ve güvenlik yönlü kolaylaştırmalar sağlanmış, 4458 sayılı Gümrük Kanunu 5/A, 10, 71, 73,150, 202 ve 204 maddelere dayanarak 2006/10895 Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında oluşturulan Gümrük Birliği'nin Uygulamasına ilişkin esaslar hakkında kanun ile ithalatçı, ihracatçı, nakliyeciler ve antrepoculara Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü kazandırılması hedeflenmiştir.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü sahibi firmalar için yüksek güvenilirlik koşulları ile bu imkanlar kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir.

Günümüzde Endonezya, Malezya, Güney Kore, Hollanda, Ürdün gibi ülkelerle karşılıklı Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü tanıma anlaşmaları yapılarak, ile-

ride ülkemizde bu statüyü kazanan yerli firmalarla, yabancıların birlikte ülkemizde bu kolaylıklardan yararlanabilmesi amaç edinilmiştir.

Dolayısıyla; kendi antreposundan eşya giriş ve çıkışı yapabilen bir yetkilendirilmiş yükümlü statü sahibi antrepo işletmecisi de, antreposunda ayrıca tespit sözleşmesiyle çalışan bir YGM bulundurmamak zorunda kalmayacak, gümrük memuru bulunmadan transit, ithalat ve ihracatı YGM sistemi dışında kolayca yapabilecektir.

Bu durumun doğal sonucu; 3-5 yıl içinde mezkur Yönetmeliğin (6)ncı maddesi (1) bendinin (f) fıkrasının (1) ve (2) şıklarında belirtildiği gibi,

“Gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğu ile eşyanın gümrük idaresine doğru beyan edilmesini teyit ve tevsik edecek,... (1) Gümrük konularında bilgili ve tecrübeli personel istihdam etmek veya ... (2) Gümrük konularında bilgili ve tecrübeli personel istihdam eden tüzel kişilerden... danışmanlık hizmeti almak”

Hükümleri gereği;

Yetkilendirilmiş yükümlü statüsündeki antrepolar, ya gümrük müşaviri veya Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri istihdam edecek, ya da onlardan danışmanlık alacaktır. Böylece YGM sistemi zaman içinde günümüzden farklı bir konuma geçecektir.

Ayrıca;

Önümüzdeki 10 yıl içinde bağımsız denetime tabi olacak firma sayısı hızla artacağından, uygulanan muhasebe standardı ile Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü elde etmek daha da kolaylaşacaktır.

01.01.2014-31.12.2017 yılları arasında Sermaye Piyasası Kurulu'nda (henüz 750 kadar olan) bağımsız denetime tabi olan firma sayısı 2.500 adede yükselecektir.

2018-2020 yılları arasında 2500 ve 2021-2023 yılları

arasında 2500 Bağımsız denetimetafi firmanın piyasaya dahil olmasıyla 7500 sayısına ulaşacağı hedeflenmektedir.

Bu firmaların “standart muhasebe” uygulamasıyla, kolayca Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü elde edebilecek olmasıyla, 8-10 yıl içinde sanayici, ithalatçı, ihracatçı, nakliyecisi ve antrepocu bu firmaların sayısı, tahminen 2000'lere ulaşacak ve bunlar da mezkur yönetmelikte gümrük işlerinde bilgili ve tecrübeli olarak tanımlanan gümrük müşaviri ve YGM'leri istihdam etmeye başlayacaklardır.

Böylece bugünkü takip işlemleri yapan gümrük müşavirliği ve YGM'ler 50-100 kadar kalacak büyük kurumsal şirket dışında, diğerleri 10 yıl içinde piyasadan çekilecektir. Meslek Avrupa Birliği benzeri Yetkilendirilmiş Yükümlü Satüsü'nün içinde yerini alacaktır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanmış olan Gümrük Müşaviri Oda Kanun Taslağı'nın da önümüzdeki yıllarda kesinlikle kanunlaşacak olması, gümrük müşavirliğini daha disiplinli, oturmuş ve sakin konuma getirecek, meslekte kurumsallaşmanın hızlandığı görülecek, Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsündeki firmaların zamanla daha da çoğalmasıyla, günümüzdeki serbest meslek şeklindeki hizmet sunumu (sonradan kontrol sisteminin oturmasıyla) daha ciddi boyut ve niteliğe ulaşacaktır.

Bu anlatılan öngörüler, günümüzde denetim elemanlarının yapılan sonradan kontrol işlemleriyle hem teyiden görülebilmekte, hem de bu sürecin hızlanmakta olduğu kolayca gözlenebilmektedir.

Gümrük Müşavirliği'nden, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği'ne, oradan standart muhasebe teknikleri ile bağımsız denetime tabi firmalara ve oradan da hızla Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsüne geçişle dış ticarete büyük ve hızlı gelişmeler sağlanacağı, gümrük ve dış ticaret sektöründe en temel ve lokomotif gücün antrepoculuk sistemi olacağı; (günümüzde dahi) kolayca görülebilecektir.

Antrepoculuğun gelişmemesi halinde ise, bu izlenecek sürecin çok yavaş olacağı, hatta duraksayacağı ülkenin büyümesi önünde de büyük bir engel olacağı bilinen bir gerçektir.

Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Dış Ticaret ve ekonomik büyümenin “lojistik merkezler” ve bu merkezlerdeki “antrepoculuk organize sanayi bölgeler” ile olacağını 9 ncu Beş yıllık planda öngörmüş ve 10 ncu Beş yıllık planda “Desteklenmesi özellik ve öncelik arz eden sektörler” içine “lojistik merkezler” ve “antrepoculuğu” almıştır.

Avrupa’da 1940 yılında planlanan ve savaş sonrasında Rotterdam’da gerçekleştirilen ilk lojistik merkezde en küçüğü 20.000 m² olan (1990 yılında) sayılar 5620’ye ulaşan genel ve özel antrepo, çoklu taşımacılık modlarıyla tüm dünyaya bağlanıp, dünya ticaretine şekil vermeye başlayınca, en düşük maliyet ve en ileri teknoloji ile, en bol hammadde veya eşyayı temin, tedarik, üretim, satış ve pazarlamayı öğrenen dünya; artık ulusal ekonomik politikaların sonuç vermediğini görmüş, gelişen global iletişim ile uluslararası enerji, ulaşım ve gıda koridorları oluşturulmuştur. Hemen ardından Antwerp, Amsterdam, Newyork, Beijing gibi uluslararası lojistik bölgeleri gerçekleştirilmiş, ardından gecikmeden günümüzde Shanghai, Rotterdam, Singapore ve Hong Kong gibi küresel lojistik bölgeleri; hayata geçirilmiştir.

Böylece gümrükleri oluşturan siyasi sınırlar önemini yitirmiş, Paris, Viyana, Tokyo, Bremen, Frankfurt, Londra, Luxemburg gibi ticaret merkezleri bölgesel küçük lojistik üsler haline dönüşmüştür.

Ülkemiz Türkiye; Avrupa ve Asya arasındaki ulaşım kolaylığı, su rezervleri, enerji kaynak ve yollarının üzerinde oluşuyla önem kazanırken, yetersiz lojistik uygulamaları ortaya çıkmıştır. Bunların düzenlenmesi ve geliştirilmesi için Avrupa’nın TRACECA (Avrupa Kafkasya-Asya taşıma koridorları) projesinde 2002 yılında yaptığı anlaşma ile yerini almaya çalışmaktadır.

TRACECA Projesi gereği; Marmaray bitirilmiş, Ege-Bandırma-Muratlı tren yolu, (BALO) Projesi ile (A4) tren koridoru ile Avrupa’ya, Avrupa da; Kars, Tiflis tren yolu ile Kafkas’a bağlanmıştır. Çandarlı, Karasu ve fiyos büyük limanları hızla ilerlemekte, Kırklareli mevki (Büyük Karıştran)da büyük bir lojistik merkezi tasarlanmaktadır. Çorlu ve Zafer Havalimanları kargoya hazırlanmakta, Çorlu, Rusya ile, Zafer Havaalanı da Kazakistan’la ortak gümrük statüsüne getirilmeye çalışılmaktadır. İstanbul 3 ncü Havalimanı inşaatına da başlanılmıştır. TCDD’nin 21 adet lojistik köyü projesi İpek Demir yolu üzerinde kurulmaktadır. Kütahya Alayunt Lojistik Merkezi ise, yüzlerce antrepo ile kamulaştırma çalışmasıdır.

Türkiye 1124 özel ve genel küçük antrepusunun sayısını 2023 vizyonu içinde “Antrepolarda Topulaştırma” Organize bölgeler ile tahminen 4-5000’e çıkaracaktır.

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı mevzuatlarında yeni yeni ve hızla Lojistik mevzuatına yer hazırlanmaktadır.

Dolayısıyla yetkilendirilmiş yükümlü bünyesinde gümrük müşavirliği ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirliği hızla büyüyerek bu sistem içinde yerini alacaktır. Gümrük müşaviri dolaylı temsilci olarak gümrükçü adıyla gümrükte evrak takip eden olmaktan çıkacak, bu gelişen vizyonumuz içinde danışılan ve yol gösterici kimliğe bürünecektir.

Yetkilendirilmiş gümrük müşaviri, antrepoda eşya takibini yapan olmaktan çıkınca ve ünvanı gibi müşavere edilen yani danışılan kişi olunca; Bu meslek, sıfatına uygun yeni bir rol kazanacaktır.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü kazanmış firmalarda gümrük müşaviri ve yetkilendirilmiş gümrük müşaviri sayısı çoğaldıkça istihdam veya danışmanlık hizmeti yanında, sonradan kontrol hizmetinin de verilmesi, mesleğin yeni yüzünü oluşturacaktır.